

Miskolczi-Steurer Annamária

Polgári Jogi Tanszék

Témavezető: Darázs Lénárd habilitált egyetemi docens

A „jellegbitorlás” komplex megítélése a magyar jogban

I. Bevezetés

A kereskedelmi forgalomba hozott termékek és a gazdasági szolgáltatások tekintetében a tisztességes piaci verseny feltételeit külön jogszabály, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpvt.) szabályozza. A tisztességtelen verseny tilalmát rögzítő rendelkezéseket a Tpvt. II. fejezete¹ tartalmazza.

A törvény 2. §-a kimondja, hogy tilos gazdasági tevékenységet tisztességtelenül – különösen a megrendelők, vevők, igénybevevők és felhasználók, illetve a versenytársak törvényes érdekeit sértő vagy veszélyeztető módon vagy az üzleti tisztesség követelményeibe ütközően – folytatni. A törvény tehát generálklauzula jelleggel megtilt minden olyan piaci magatartást, amely tisztességtelennek tekinthető.² Az általános tilalmon túlmenően a jogszabály egyes, nagyobb számban tapasztalható, tisztességtelennek minősülő piaci magatartásokat kiemel, és önálló tényállásként szabályoz.³ A hazai piacon jelen lévő jellegzetes termékek, illetve szolgáltatások egyedi megjelenési formáinak valamely versenytárs által történő jogosulatlan átvételével szemben a Tpvt. 6. §-ában kiemelt és meghatározott jellegbitorlás tényállása nyújt védelmet.

A piacon jelen lévő termékek és szolgáltatások külső megjelenésének védelmével nem kizárólagosan a tisztességtelen verseny elleni jog foglalkozik, hiszen a szellemi alkotások védelmével kapcsolatos jogszabályok taxatív meghatározzák azokat az oltalmi formákat, amelyeket védelemben részesítenek a bitorló jellegű magatartásokkal szemben. A versenyjog azonban abban az esetben, ha az áru a fogyasztók számára az adott jellegzetességgel ismertté vált⁴, lehetővé teszi a

¹ Tpvt. 2-7. §

² DARÁZS Lénárd: Generálklauzula a tisztességtelen verseny elleni jogban. *Gazdaság és Jog* 2010. 3. 18.

³ Ezekben az esetekben a Tpvt. 2. §-ában megfogalmazott generálklauzula szubszidiárius tényállásként él tovább, vagyis akkor kerülhet sor az alkalmazására, amennyiben egy adott magatartás egyik nevesített tényállás hatálya alá sem sorolható be.

⁴ A Tpvt. a tisztességtelen verseny tilalmát ebben az összefüggésben nem az áru piaci elsőbbségéhez, hanem

jellegzetes külsejű, csomagolású, megjelölésű, elnevezésű áruk védelmét a versenytársakkal szemben olyan esetben is, amikor az adott termékre vagy szolgáltatásra külön nevesített iparjogvédelmi oltalom nem áll fenn⁵, akár azért, mert a jogosult nem is kért ilyen oltalmat, akár azért, mert az oltalom megszűnt⁶.

A jellegbitorlás tilalmának lényege, hogy a versenytárs reputációjának csorbításával, a *goodwill* mögött álló jelentős ráfordítások jogtalan elsajátításával szemben védelmet nyújtson a korábban piacra lépő, ismertségre, tekintélyre szert tett, a fogyasztók kedvező értékítéletét kivívó, jellegzetes megjelenésű áruval rendelkező számára. A piaci szereplők névválasztása vagy áruik megjelenítése értelemszerűen komoly értéket képviselhet, ami mögött jelentős investíciók állnak. Ha ezeket a versenytárs jogtalanul hasznosítja, vagyis az azokban rejlő értékeket anélkül kihasználja, hogy ezzel költségei merülnének fel vagy erre időt fordított volna, jogtalan előnyhöz jut, ami nem engedhető meg. A jogsértéssel szembeni védelem azon túlmenően, hogy a bitorlással érintett piaci szereplő számára védelmet nyújt, bizonyos mértékig a fogyasztók érdekeit is oltalmazza⁷.

II. A jellegbitorlás tényállása

A Tpv. 6. §-a alapján tilos valamely forgalomképes ingó dolgot (a továbbiakban: termék) vagy szolgáltatást a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel – ideértve az eredetmegjelölést is – vagy elnevezéssel előállítani, forgalmazni vagy reklámozni, továbbá olyan nevet, árujelzőt vagy egyéb megjelölést használni, amelyről a versenytársat, illetve annak termékét, szolgáltatását szokták felismerni.

az áru fogyasztók körében történő ismertté válásához köti.

⁵ A hagyományos iparjogvédelmi oltalmi formák minden esetben hatósági engedélyezési eljárást követően biztosítanak monopoljogot egy adott termék vagy szolgáltatás hasznosítására, azonban a Tpv. rendelkezései alapján nem szükséges semmilyen hivatalos regisztrációs eljárás ahhoz, hogy egy terméket vagy szolgáltatást a piacon tisztességtelen módon tevékenykedő versenytársaktól meg lehessen védeni, elegendő csupán a külső megjelenés jellegzetessége és ismertsége.

⁶ Az iparjogvédelmi jogszabályokban biztosított kizárólagos jogokkal a jogosult csak a meghatározott oltalmi időtartam alatt rendelkezik. A szabadalmi oltalom lejártá után a műszaki megoldást szabadon lehet alkalmazni, azonban ha a termék olyan speciális külső kialakítású, amely nem szükségszerűen következik a műszaki megoldásból, úgy e speciális külső kialakítást a versenytársak a versenyjogi védelem folytán továbbra sem alkalmazhatják. (EBH 1999. 111.)

⁷ A jellegbitorlással szembeni védelem a fogyasztók érdekét, a megtévesztő tájékoztatással szembeni védelmét is szolgálja, mivel a fogyasztó a jellegzetes és közismert áruval azonos vagy ahhoz hasonló megjelöléssel ellátott árukat összetévesztheti. Az árujelző szerepe, hogy az árut összekapcsolja a gyártójával, és ekként minőségjelző funkciót is betölt. A fogyasztó részéről érdeksérelemmel jár, ha a termékkel nem az ismert minőséghez, hanem attól eltérő termékhez jut.

A jellegbitorlás tényállása objektív, vagyis a jellegbitorlás megvalósulása nem függ az elkövető tudattartamától, a szándékosság nem törvényi tényállási elem⁸, a tényállás megvalósulása esetén kimentésnek nincs helye⁹. A jellegbitorlás tényállása nem követel meg célnyilat az elkövető részéről, az akkor is megvalósul, ha a magatartás nem eredményez összetévesztést. Nem szükséges, hogy az áru kelendőségének fokozása céljából kövessék el, és az sem, hogy a forgalom ténylegesen megnövekedjen.

A jellegbitorlás tényállásával összefüggésben gazdag bírói gyakorlat alakult ki, amelyet alább az egyes tényállási elemek és az elkövetési magatartások ismertetése, elemzése során mutatok be.

1. Tényállási elemek

A jellegbitorlás megállapíthatóságához a hivatkozott tényállás alapján öt tényállási elem együttes megvalósulása szükséges.

1.1. Versenytársi minőség

Jellegbitorlást kizárólag versenytárs sérelmére lehet elkövetni.¹⁰ Tekintettel azonban arra, hogy a versenytárs definícióját a jogszabály nem adja meg, annak meghatározása problémát okozhat. A kartelljogi szabályok segítségül hívása útján azonban arra a megállapításra juthatunk,¹¹ hogy csak a tárgyilag és földrajzilag azonos vagy helyettesíthető érintett piacon működő vállalkozásokat lehet versenytársnak tekinteni, akik között tényleges verseny áll fenn, vagy állhat fenn¹². A bírói gyakorlat alapján a termelési-forgalmazási lánc eltérő szintjein működő piaci szereplők is minősülhetnek versenytársaknak, azonban a versenyhelyzet hiánya miatt a Magyarországon tényleges gazdasági tevékenységet nem folytató külföldi székhelyű vállalkozások jellegbitorlás miatt nem jogosultak az igényérvényesítésre¹³.

⁸ BDT2009/1490 II.

⁹ Az elkövető tudattartalma, az elkövetéshez történő tudati viszonyulása kizárólag a kártérítés mint jogkövetkezmény alkalmazása során értékelhető a polgári kártérítési felelősség szabályainak megfelelően.

¹⁰ Amennyiben az utánzás nem a versenytárs sérelmére történik, védjegybitorlás, fogyasztóvédelmi igények érvényesítése, esetleg az általános polgári jogi személyiségvédelem jöhet szóba. (ld. a „Pick ügyet”, amelyben a Pick Szeged Szalámigyár és Húsüzemmel szemben az alapító Pick Márk örökösei léptek fel: LB Pfv. IV. 21. 311/1994.)

¹¹ VIDA Sándor: Jellegbitorlás a német jogban. *Jogtudományi Közöny* 2009. 4. szám 153-159.

¹² DARÁZS Lénárd: „Jellegbitorlás” a tisztességtelen verseny elleni jogban. *Gazdaság és Jog* 2007. november, 11. szám 20.

¹³ BH 2011/39.

1.2. Az áru külső tulajdonságai

A jellegbitorlás tényállása által nyújtott védelem az áru jellegzetes külsejére (külső megjelenítésére, csomagolására, megjelölésére) vonatkozik, az áru belső tulajdonságai ebből a szempontból lényegtelenek. Amennyiben egy árunak a belső tulajdonságaival kapcsolatban merül fel utánczás, akkor nem jellegbitorlásról, hanem fogyasztók, illetve az üzletfelek megtévesztéséről van szó.

1.3. Jellegzetesség

A jellegzetesség az áru külső megjelenésével kapcsolatos követelmény¹⁴. Jellegzetes külső alatt azonban nem esztétikai szempontokat kell érteni, nem szükséges, hogy az áru külseje egyediséget vagy szépséget sugározzon. Amennyiben azonban az áru külső kialakítása kizárólag műszaki funkció következménye, nagy valószínűséggel nem lesz a jellegzetesség megállapítható.¹⁵ A jellegzetesség ebben az összefüggésben a versenytársi megkülönböztetésre alkalmasságot, beazonosíthatóságot jelenti¹⁶. E tényállási elem megvalósulásával kapcsolatban a vizsgálat tárgyát az képezi, hogy a versenytársat, illetőleg annak áruját szokták-e felismerni a fogyasztók az adott megjelölés alapján.

1.4. Piaci ismertség

¹⁴ Tekintettel arra, hogy a jellegzetesség az áru külsejére vonatkozó elvárás, ennek megfelelően magának az árunak nem kell jellegzetesnek lennie. Tucatáru vonatkozásában is elkövethető a jellegbitorlás. Egy ismertté vált használati cikk külső formája olyan jellegzetesség, amelynek másolása alapot ad a Tpv. 6. §-ában tiltott magatartás megállapítására, függetlenül attól, hogy az áru úgynevezett tucatárunak minősül. Annak pedig nincs jogsértést kizáró jelentősége, hogy mennyi terméket forgalmaz, illetve hogy ugyanilyen rendeltetésű terméket - különböző formai kialakítással és különböző anyagból - mások is forgalmazzanak. (BDT 2002. 718.) A Tpv. ezzel a módosítással szűkítette a korábbi szabályozást, mely megkövetelte azt is, hogy az utánczott áru olyan jellegzetes vonással rendelkezzen, amely azt a tucatárutól megkülönbözteti. (Lásd továbbá: BH 2014. 52.)

¹⁵ A felperes olyan tableta forgalmazója volt, amelynek a formai kialakítása jellegzetesen nyolcszögletű volt. A Magyarországon elsőként megjelenő nyolcszögletű alaknak gyógyászati szempontból nem volt semmilyen jelentősége, de a speciális alak alkalmassá tette a készítményt arra, hogy azt más hasonló rendeltetésű gyógyszerrel megkülönböztessék. Az alperes ezt a speciális alakot alkalmazta a saját termékének gyártása során, azonban az alakválasztását az alperes nem tudta sem gyógyászati, sem funkcionális szempontokkal megindokolni. (BH 2005/107)

¹⁶ Egy adott termék külső jellegzetességét nemcsak a termék külső megjelenése, hanem annak rendeltetése, felhasználási területe tekintetében is azonos termékfajtához viszonyítva kell értékelni. A külső jegyek jellegzetességének megállapításakor figyelembe kell venni azt is, hogy a piacon már jelen lévő termékek külső megjelenését tekintve milyen alkotói (tervezői) szabadsággal rendelkezett a termék gyártója. Nyilvánvaló, hogy minél több azonos vagy hasonló rendeltetésű termék van jelen a piacon, és minél nagyobb a különböző gyártók termékei közötti formai, színbeli hasonlóság, annál szűkebb egy új termék gyártójának mozgástere, és ennek eredményeként a már piacon lévő termékekhez képest akár csekélyebb, a fogyasztók számára esetleg nehezebben észrevehető eltéréssel is egyedi, jellegzetes külső megjelenést érhet el egy termék.

A tényállás megvalósulásához szükséges követelmény, hogy a bitorolt termék a versenytárs termékének megjelenését megelőzően a belföldi piacon már ténylegesen jelen volt, és már olyan széles körben ismertté vált, hogy az adott megjelölés a felismeréshez szükséges mértékben megfelelően rögzült a fogyasztók tudatában¹⁷. A Tpv. a jogvédelmet tehát nem az áru piaci elsőbbségéhez, hanem az adott piacon ismertté válásához fűzi.

A piaci ismertség megszerzésével összefüggésben fogyasztó alatt nem a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben (a továbbiakban Ptk.) meghatározott fogyasztófogalmat¹⁸ indokolt alapul venni. A fogyasztó kategóriájába jelen esetben beletartozik minden potenciális megrendelő, vevő és felhasználó is.

1.5. Összetéveszthetőség

A jogszabályi rendelkezések alapján az utánzó jellegnek az utánzott jelleggel összetéveszthetőnek¹⁹, vagy legalábbis összetévesztésre alkalmasnak kell lennie²⁰, tehát az összetéveszthetőség reális veszélye már tényállásszerű.

Az összetéveszthetőség zsinórmértéke a fogyasztókban általában kialakuló megítélés, annak megállapításánál tehát, hogy a versenytársak áruai összetéveszthetők-e, a vásárló (fogyasztó) a meghatározó személy²¹. Az összetéveszthetőség megítéléséhez nem szükséges szakértői bizonyítás, a bíróság szakértő közreműködése nélkül, szemrevételezésével is megállapíthatja a termékek összetéveszthető külső hasonlatosságát.²²

A kialakult bírói gyakorlat alapján az összehasonlítás során nem a részletes elemzésnek, hanem a fogyasztóra gyakorolt összbenyomásnak van jelentősége. Fogyasztási célt szolgáló termék esetében ugyanis a fogyasztó figyelme futólagos, a fogyasztót nem az elmélyült vizsgálódás jellemzi, a fogyasztó emlékezetében csak a lényeges elemek és az összbenyomás marad meg. Az összetéveszthetőség veszélyének

¹⁷ Az ismertség bizonyítása a jogsértést állító fél kötelezettsége. A bizonyítási eljárás során felhasználhatók a forgalmi adatok, a hirdetési adatok, az üzleti levelezések, a kereskedelmi partnerek száma, továbbá a közvélemény-kutatások is.

¹⁸ A szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy.

¹⁹ Az összetéveszthetőséget a formális hasonlóság mellett a gondolati képzetársítás is megalapozhatja.

²⁰ Az összetévesztés veszélye általában a tömegtermékeknél merül fel, míg a nagyobb értékű, speciális műszaki követelményeket és ebből következően speciális fogyasztói igényeket kielégítő termékeknél a vásárlók nagyobb hangsúlyt helyeznek a márkára, és az azzal szoros összefüggésben lévő műszaki tartalomra, az ár-érték arányra. Az ilyen termékek esetében általában csökken az összetéveszthetőség reális veszélye.

²¹ BH 2012. 72.

²² BDT 2002/718., BH 2014. 52.

megállapíthatóságát az apró részletbeli eltérések nem zárják ki²³, a domináns jegyeket (méret, forma) nem érintő lényegtelen különbségek legfeljebb arra a következtetésre adnak alapot, hogy ugyanannak a gyártónak egy más változatú termékéről van szó²⁴.

A jellegbitorlás a piacon lévő áruk jellegzetes külsejének, csomagolásának, megjelölésének vagy elnevezésének szolgai másolásával, illetve azok eltérő, a fogyasztók számára azonban mégis összetéveszthető formában történő alkalmazásával valósul meg. Ezek a külső jegyek vagylagos kapcsolatban állnak egymással, vagyis bármelyik külső jegyet érinti is a jogsértés, a jellegbitorlás megvalósul²⁵, nem szükséges, hogy az elkövetési magatartást mind a külső megjelenésre, a csomagolásra, a megjelölésre vagy az elnevezésre vonatkozóan tanúsítsák²⁶.

2. Elkövetési magatartások

A jellegbitorlás elkövetési magatartásainak közös jellemzője, hogy a bitorló az elkövetési magatartások tanúsítása során a versenytárs hozzájárulása nélkül jár el. A hozzájárulás történhet szóban, írásban, ráutaló magatartással, szerződéssel vagy egyoldalú jognyilatkozattal, azonban a hozzájárulás mindenképpen valamilyen tudatos aktivitást feltételez. Amennyiben a versenytárs tudomással bír a jellegbitorlásról, mindaddig, ameddig az igényérvényesítés lehetősége a Tpv. vonatkozó rendelkezései alapján nyitva áll előtte, nem tekinthető úgy, hogy a hozzájárulását megadta.

²³ BH2015. 160.

²⁴ A felperes állítása szerint az egyik alperes az engedélye nélkül forgalmazott és tartott készleten, a másik alperes pedig szintén az engedélye nélkül állított elő, forgalmazott és reklámozott a felperes – 1998 óta a magyar piacon forgalmazott – repcebetakarító adapterével megjelenésében összetéveszthetőségig hasonló (oldalkasza, előtétaszta) betakarító adaptereket. A hasonlóságokat különösen a sárga-fekete színű változatoknál kifogásolta, ez volt ugyanis az alap-színkombináció a felperes BISO márkanévű adapterénél. A másodfokú bíróság mind a kialakítást, mind a domináns sárga színt olyan jellegzetesnek találta, amelyről a felperes termékét szokták felismerni. Az ügyvel kapcsolatban rögzítették, hogy az 1996. évi LVII. tv. 6. §-ának helyes értelmezése szerint a jellegbitorlás megvalósul azzal is, ha a versenytárs terméke a másik versenytárs ismert termékének jellegzetességeire való utalással azt a képzetet képes teremteni, hogy a két termék kapcsolatban áll egymással, a fogyasztók által ismert áru egyik változata. (BH2015. 42; BDT 2002/718.)

²⁵ A jogsértést állító felperes vonja meg a bírósági vizsgálat kereteit azáltal, hogy megjelöli, milyen okból tartja a jellegbitorlást megállapíthatónak.

²⁶ Amennyiben egy termék a jellegzetes külső formai vagy színbeli jellemzők vizuális összehasonlítása alapján nagyfokú hasonlóságot mutat egy a piacon már korábban jelen lévő, azonos funkciójú termékkel, akkor a jellegbitorlás annak ellenére megvalósulhat, hogy a versenytárs a saját termékét jól látható módon saját logóval vagy márkanévvel látja el. A Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy az alperes építőjáték kockája összetéveszthető a felperesi Lego kockákkal, különös tekintettel a kockák formáinak lényegi azonosságára. Az összetéveszthetőség kizárására nem alkalmas a kockák eltérő színvilága, valamint többek között az sem, hogy az alperesi kockák kötőgombjain és a termék csomagolásán szereplő terméknév nem hasonlít a felperesi terméknévre. (LB Pfv.IV.20.791/2011.)

A jellegbitorlás elkövetési magatartásait a törvényi tényállásban a jogalkotó pontosan meghatározta. Az elkövetési magatartások egymással vagylagos viszonyban állnak, tehát a jellegbitorlás bármely, akár egyetlen elkövetési magatartás tanúsítása esetén megállapítható. A jellegbitorlás elkövethető előállítással, forgalomba hozatallal, reklámozással, valamint olyan név, megjelölés, árujelző használatával, amelyről a versenytársat szokták felismerni.

– Előállításnak minősül minden olyan eset, amikor a versenytársi árut utánozó árut a bitorló versenytárs ténylegesen megalkotja, helyreállítja, átalakítja, felújítja, vagy termeli. Gyártónak tekinthető nem csupán az előállító, hanem az is, aki önmagát az áru gyártójaként tünteti fel, vagy elismeri gyártói minőségét²⁷.

– Az áru forgalomba hozatala alatt annak valamennyi értékesítési esetét kell érteni, így ide tartozik a termék importálása, viszonteladása, valamint továbbértékesítése is.

– A jellegbitorlás elkövethető reklámozással, amibe beletartozik minden olyan piaci kommunikáció, amely a jogszabályok alapján reklámnak minősül. A reklámozás történhet bármilyen reklámeszközzel, reklámhordozóval, hirdetés vagy promóciós termékbe történő bevonás útján, és ebbe a körbe tartozik többek között a köztéri megjelenítés is.

– Jellegbitorlásnak minősül továbbá, az olyan név, megjelölés, vagy árujelző használata, amiről a versenytársat vagy annak áruját szokták felismerni. A legegyszerűbb esetnek azt lehet tekinteni, amikor terméknév-használat valósítja meg a jogsértést²⁸. Az áru elnevezésének másolása a gyakorlatban nem gyakran fordul elő, aminek az lehet az oka, hogy nagyon nyilvánvaló lenne a jellegbitorlás²⁹. A terméknév mellett

²⁷ A bírósági gyakorlat alapján akkor is védelem illeti meg a jellegzetes termék gyártóját a jogsértővel szemben, ha magát a terméket más alkotta meg, de a gyártó tette jellegzetesen ismertté. (EBH 2003. 861.)

²⁸ BDT2006. 1297.; a Legfelsőbb Bíróság 860/2003. számú polgári elvi határozata: a jellegbitorlás megállapítása részben azonos című újság kiadása esetén.

²⁹ Ha a versenytárs árujának, vagy szolgáltatásának elnevezése szóösszetétel, ezek a szavak pedig önmagukban nem egyediek, de szóösszetételként igen, ez már hordozza magában a megkülönböztető jelleget. A bíróság ezt az érvelését első alkalommal a CD Jogtárral kapcsolatos jogvitában fejtette ki. A felperes 1993. augusztustól jelenteti meg a hazai joganyagot összefogó termékét „Complex CD Jogtár” néven, amely egyebekben védjegyoltalomban is részesült, míg az alperes 2004 januárjától forgalmazta jogszabálygyűjteményét „Hivatalos CD Jogtár” elnevezéssel. A felperes jellegbitorlás címen indított keresetet az alperes ellen, amiért az árujának elnevezésében használja a „CD Jogtár” kifejezést. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy ha az átlagfogyasztó hallja vagy látja a „Hivatalos CD jogtár” elnevezést, abból a felperesre és termékére asszociál, így az összetéveszthetőség fennáll, melynek alapján a jellegbitorlást megállapították. Bár önmagában a „CD” és a „Jogtár” kifejezések nem hordoznak megkülönböztető jelleget, azonban összekapcsolva akár fantáziaszónak, nyelvi leleménynek is tekinthető, ezen felül hordozza azt a többletjelentést, plusz információt, hogy a jogszabálygyűjtemény elektronikus adathordozón nyert rögzítést. Továbbá a bíróság hozzáfűzte, hogy a „Jogtár” kifejezést sem a Magyar Helyesírási Szótár, sem a Magyar Szinonima Szótár nem tartalmazza, tehát ebből is arra lehet következtetni, hogy nem általánosan és gyakran, szokásosan alkalmazott kifejezés.

gyakori jogsértés tárgya a cégnév is³⁰. Ezzel összefüggésben mutatott rá a Kúria arra, hogy *„tisztességtelen tehát az a tevékenység is, ha a versenytárs bármilyen formában olyan nevet használ (akár bejegyzett cégnévként is), amelyről a versenytársat szokták felismerni (függetlenül attól, hogy a versenytársnak a cégnevében a kifogásolt név esetleg nem is szerepel)”*³¹. A jellegbitorlás megvalósulhat továbbá doménnév jogsértő használatával is, hiszen a doménnév használata alkalmas a versenytársnak, illetve árujának a felismerésére.³² A megjelölés és az árujelző kategóriák védett jogokat is érinthetnek, azonban az elkövetés nem korlátozódik a védett jogok megsértésére. A bírói gyakorlat alapján a származásmegjelölés mindenkit megillet, aki az adott földrajzi területen szolgáltatást nyújt vagy onnan származó árut értékesít, azonban a földrajzi név használata adott szóösszetételben sértheti a versenytárs árujának védett jellegét.³³

III. A jellegbitorlás jogkövetkezményei

A jellegbitorlás folytán okozott sérelem esetén a jogosult által igénybe vehető eszközök két nagy csoportra oszthatók. A jogosultnak egyrészt lehetősége van polgári igényérvényesítésre, másrészt – amennyiben ennek a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: Btk.) rögzített feltételei fennállnak – megállapításra kerülhet a bitorló büntetőjogi felelőssége.

1. Polgári igényérvényesítés

A jellegbitorlás miatt kezdeményezett polgári igényérvényesítési eljárás lefolytatása a bíróság, mégpedig a törvényszék hatáskörébe tartozik³⁴.

³⁰ A cégjog alapján ugyanis a cégbíróság csak azt vizsgálja, hogy a választott cégnév az ország területén bejegyzett más cég elnevezésétől különbözik-e.

³¹ A felperes jogelődje rendszeresen használta gazdasági tevékenységében a NETWORKX fantáziaszót mint üzletjelzőt, és az ismertté vált olyan mértékben, hogy egyes üzleti partnerek ezen a néven leveleztek a felperessel, illetve jogelődjével. Aggálytalanul bizonyította a felperes, hogy ezen a néven őt (jogelődjét) szokták felismerni, ezért tisztességtelen alperes névhasználat. BDT 2002. 717., BH 2001.73.

³² „A doménnevek nem domináns elemének – az internetes tartomány megjelölésének – a különbözősége önmagában nem zárja ki az összetévesztés lehetőségét, ezért a domainnév esetében a kiterjesztés eltérő volta a megkülönböztetéshez nem elegendő”. BDT 2012. 2677.

³³ A felperes üzemeltette a 35 éve működő, bel- és külföldön egyaránt ismert Bugaci Csárdát, amelyet a Bugacra látogatók a puszta nevezetességeként keresnek fel. Az alperesek pedig Bugaci Karikás Csárda név alatt kezdtek vendéglátóhelyet üzemeltetni. BH 2004.480.

³⁴ Tptv. 86. § (1) bekezdés és 88. § (4) bekezdés

1.1. Perbeli legitimáció

Jellegbitorlási per megindítására a sérelmet szenvedett versenytárs jogosult, azonban a bírói gyakorlat alapján versenyhelyzet hiánya miatt a Magyarországon gazdasági tevékenységet ténylegesen nem folytató külföldi székhelyű felperes a tisztességtelen verseny tilalmába ütköző magatartás miatt nem léphet fel.³⁵

1.2. Igényérvényesítési határidők

A per a sérelmezett magatartás tanúsításától számított hat hónapos elévülési határidőn belül indítható meg, azzal azonban, hogy a magatartás tanúsításától számított három év eltelte után perindításnak már nincs helye. Amennyiben a kifogásolt magatartás folyamatos, a határidők számítása a magatartás abbahagyásakor kezdődik, azonban ha a kifogásolt magatartás azzal valósul meg, hogy valamely helyzetet vagy állapotot nem szüntetik meg, a határidők számítása mindaddig nem kezdődik meg, amíg a helyzet vagy állapot fennáll³⁶. Ezeket a szabályokat a bírósági gyakorlat az alábbiak szerint egészítette ki. Amennyiben a fél a kifogásolt magatartást a jogvita végleges lezárásáig ideiglenesen szünetelteti, azt nem lehet a sérelmezett magatartás végleges abbahagyásaként értelmezni. Ha a fél a kifogásolt magatartást véglegesen nem hagyta abba, ezáltal a sérelmezett helyzetet vagy állapotot nem szünteti meg, az elévülés mindaddig meg sem kezdődik, amíg a helyzet (állapot) fennáll.³⁷

1.3. Speciális jogérvényesítési eszközök

A jellegbitorlási perek eljárási szabályait alapvetően a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) határozza meg, azonban figyelemmel a Tpvt. által szabályozott speciális perjogi eszközökre, az eljárás – az általános perjogi szabályok szerinti egyéb peres eljárásokhoz képest – rendkívül gyors és hatékony fellépést tesz lehetővé a bitorlóval szemben. A hatékony jogérvényesítés elősegítése érdekében a jogalkotó egyrészt a per elhúzódását megakadályozó, ezáltal a jogosulti érdeksérelmet minimalizáló, másrészt a

³⁵ BH2011. 39.

³⁶ Tpvt. 88. § (1)-(2) bekezdés

³⁷ BDT2013. 2837.

bizonyítás egyszerűsítését, gyorsítását szavatoló, harmadrészt pedig az jogérvényesítés eredményességét fokozó eszközt adott a peres felek kezébe (biztosítási intézkedés). A jellegbitorlási perek elhúzódásának megakadályozását szolgálja az ideiglenes intézkedés lehetőségének szabályozása, valamint a bitorló fél biztosíték adására kötelezése. A bizonyítás egyszerűsítését, gyorsítását szolgáló perjogi eszközök közé tartozik az előzetes bizonyítás, valamint az ellenfél bizonyításra kötelezése.

1.3.1. Ideiglenes intézkedés

Az ideiglenes intézkedés lényege az időmúlás miatt utóbb már el nem hárítható jogsérelem megelőzése³⁸. Az ideiglenes intézkedés elrendeléséhez három feltételnek kell együttesen teljesülnie. A kérelmezőnek valószínűsítania kell az anyagi jogi jogsértést, továbbá az ideiglenes intézkedéssel szemben érvényesülnie kell az arányosság és a szükségesség követelményének. Az ideiglenes intézkedés elrendelése akkor tekinthető szükségesnek, ha közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme indokolja. Az ideiglenes intézkedés arányosságával kapcsolatban pedig annak valószínűsítése szükséges, hogy az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket.

A bíróság az ideiglenes intézkedés tárgyában soron kívül, legkésőbb az ilyen intézkedés iránti kérelem előterjesztésétől számított tizenöt napon belül határoz³⁹. A döntést megelőzően a bíróság a kérelmezettet meghallgatja, kivételesen azonban a felek meghallgatása nélkül is elrendelhető az ideiglenes intézkedés rendkívül sürgős szükség esetén, valamint akkor, ha a fél a meghallgatásra kitűzött határnapot, vagy határidőt elmulasztja. A Tpv. ezzel kapcsolatban törvényi vélelmet is megállapít, amely alapján rendkívül sürgős szükség esetének minősül az, ha a késedelem helyrehozhatatlan károkat okozna⁴⁰.

³⁸ A Pp. 156. § (1) bekezdése alapján a bíróság kérelemre ideiglenes intézkedéssel elrendelheti a kereseti kérelemben (viszontkeresetben), illetve az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítését, ha ez közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket.

³⁹ Az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott határozat elleni fellebbezést a másodfokú bíróság soron kívül, legkésőbb a fellebbezés benyújtásától számított tizenöt napon belül bírálja el.

⁴⁰ Az ellenfél meghallgatásának mellőzésével hozott határozatot az ellenféllel a fogantatosításkor kell közölni. A határozat közlését követően az ellenfél kérheti a meghallgatását és az ideiglenes intézkedést elrendelő határozat megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését. Tpv. 88. § (11) bekezdés

Az ideiglenes intézkedés átmeneti hatású, legfeljebb a per jogerős befejezéséig hatályos, ennek megfelelően kizárólag olyan kötelezésnek van helye, amelynek a hatása visszafordítható. Ennek megfelelően kizárt a jogsértés ideiglenes intézkedéssel való megállapítása, a kötelezett elégtételadásra, gazdagodás visszatérítésére, kártérítésre kötelezése, vagy a jogsértő árunak a kereskedelmi forgalomból való végleges kivonásának, esetleg megsemmisítésének elrendelése. Ideiglenes intézkedéssel tipikusan a jogsértő magatartás abbahagyására kötelezés, valamint a bitorló termék további gyártásától, forgalmazásától, illetve reklámozásától való eltiltás rendelhető el.

A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti, azzal azonban, hogy amennyiben a biztosíték összegéből való kielégítésre jogosult fél igényét az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzést hatályon kívül helyező határozat, az ítélet vagy a pert befejező egyéb határozat jogerőre emelkedésétől vagy a per megszűnésétől számított három hónapon belül nem érvényesíti, a letevő a biztosíték visszaadását kérheti a bíróságtól⁴¹. A biztosítékadás jelent garanciát az alperesnek arra az esetre, ha utóbb az intézkedés alaptalannak bizonyul. Alkalmazására tipikusan akkor kerül sor, amikor már az intézkedés elrendelésének idején olyan körülmények állnak fenn, amelyek alapján számolni kell azzal, hogy utóbb az intézkedés alaptalannak bizonyul⁴².

Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem a keresetlevél benyújtását megelőzően is előterjeszthető⁴³. Ebben az esetben azonban az ideiglenes intézkedés a kérelmező perindítási kényszerét eredményezi, ugyanis amennyiben a sértett fél a pert a jellegbitorlás miatt nem indította meg a határozat közlésétől számított tizenöt napon belül, az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott határozatát a bíróság az ellenfél kérelmére hatályon kívül helyezi⁴⁴.

1.3.2. Biztosíték adására kötelezés – ellenbiztosíték

Az érdekelt – amennyiben a jellegbitorló cselekmények folytatásához hozzájárul – a jogsértés abbahagyásának követelése helyett arra is kérheti a bíróságot, hogy a feltételezett jogsértőt biztosíték adására

⁴¹ Tpvt. 88. § (12) bekezdés

⁴² Ilyen eset lehet például az, ha korábban az alperes javára védjegybejelentési eljárás indult.

⁴³ Az eljárás a törvényszék hatáskörébe tartozik, amely a kérelmet nemperes eljárásban bírálja el. Az ideiglenes intézkedés iránti nemperes eljárásra Tpvt., valamint a polgári perrendtartásról szóló törvény általános szabályai - a nemperes eljárás sajátosságaiából fakadó eltérésekkel - megfelelően irányadók. Ha a kérelmező a pert megindította, a peres eljárás illetékeként a nemperes eljárásban lerótt illetéken felüli összeget kell megfizetni. (Tpvt. 88. § (8) bekezdés)

⁴⁴ A határozat hatályon kívül helyezésére irányuló kérelem tárgyában soron kívül, legkésőbb a kérelem előterjesztésétől számított tizenöt napon belül határoz. (Tpvt. 88. § (10) bekezdés)

kötelezze⁴⁵. A biztosíték letételét azonban a bíróság nem csupán kérelemre, hanem az érdekelt erre irányuló kérelme hiányában is elrendelheti, abban az esetben, ha az érdekelt előterjesztett kérelmet a jogsértés abbahagyása iránt, de annak a bíróság nem ad helyt. A jogosult a letett biztosítékból az igényét a per során vagy azt követően, külön perben érvényesítheti. Amennyiben azonban a perben hozott ítélet jogerőre emelkedésétől vagy a per megszűnésétől számított három hónapon belül nem érvényesíti a követelését, a letevő a biztosíték visszaadását kérheti a bíróságtól.

1.3.3. Előzetes bizonyítás

Az előzetes bizonyítás általános szabályait a Pp. tartalmazza. A jogszabály alapján az érdekelt fél kérelmére akár a per megindítása előtt, akár annak folyamatban léte alatt előzetes bizonyításnak van helye, ha valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás a per folyamán, illetőleg annak későbbi szakában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna, ha valószínűsíthető, hogy a bizonyítás előzetes lefolytatása a per ésszerű időn belül történő lefolytatását, illetőleg befejezését elősegíti, ha valamely dolog hiányaiért a felet szavatosság terheli, továbbá ha a bizonyítás előzetes lefolytatását külön jogszabály megengedi⁴⁶. A jellegbitorlási perekben a jogszabály a pert megelőző előzetes bizonyításra vonatkozóan tartalmaz eltérő szabályokat. A Tpv. alapján a per megindítása előtt akkor van helye előzetes bizonyításnak, ha az érdekelt fél a jellegbitorlás tényét vagy annak veszélyét elvárható mértékben valószínűsítette⁴⁷. A bíróság az előzetes bizonyítás iránti kérelem elbírálását megelőzően az ellenfelet meghallgatja, azonban az ellenfél meghallgatása mellőzhető, ha a késelem helyrehozhatatlan károkat okozna, vagy ha valószínűsíthető a bizonyítékok megsemmisítésének kockázata⁴⁸. Az előzetes bizonyítás elrendelésének kérdésében hozott határozat ellen fellebbezésnek van helye. Ha a bíróság elrendeli az előzetes bizonyítást, akkor a sértett fél köteles a pert az előzetes bizonyítás által alátámasztani kívánt követelés tárgyában megindítani a határozat közlésétől számított tizenöt napon belül. Ellenkező

⁴⁵ Tpv. 88. § (5) bekezdés

⁴⁶ Pp. 207. §

⁴⁷ Tpv. 88. § (7) bekezdés

⁴⁸ Az ellenfél meghallgatásának mellőzésével hozott határozatot az ellenféllel a fogatosításkor kell közölni. A határozat közlését követően az ellenfél kérheti a meghallgatását és az előzetes bizonyítást elrendelő határozat megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését. (Tpv. 88. § (11) bekezdés)

esetben a bíróság az előzetes bizonyítás tárgyában hozott határozatát az ellenfél kérelmére hatályon kívül helyezi⁴⁹.

A bíróság az előzetes bizonyítás elrendelését biztosítékadáshoz kötheti. Ha biztosíték összegéből való kielégítésre jogosult fél igényét az előzetes bizonyítás tárgyában hozott végzést hatályon kívül helyező határozat, az ítélet vagy a pert befejező egyéb határozat jogerőre emelkedésétől vagy a per megszűnésétől számított három hónapon belül nem érvényesíti, a letevő a biztosíték visszaadását kérheti a bíróságtól⁵⁰.

1.3.4. Ellenfél bizonyításra kötelezése

A jogszabályi rendelkezések alapján, amennyiben a jellegbitorlás miatt indított perekben valamelyik fél a tényállításait már elvárható mértékben valószínűsítette, a bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenfelet kötelezheti a birtokában lévő okirat és egyéb tárgyi bizonyíték bemutatására, valamint a szemle lehetővé tételére, továbbá banki, pénzügyi és kereskedelmi adatok közlésére, illetve a birtokában lévő ilyen iratok bemutatására⁵¹. A jogalkotó a hivatkozott szabállyal lehetőséget biztosított az eljáró bíróság számára a bizonyítási teher megfordítására, ami a jellegbitorlási ügyekben komoly könnyítést jelent – elsősorban a felperesek részére –, hiszen a bizonyítás sikertelenségének következményét a bizonyításra kötelezett fél viseli. A Pp.-ben szabályai alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el⁵², vagyis a felperesnek kell bizonyítania a bitorlás tényét, valamint a jogsértés alapján érvényesített kártérítési és gazdagodás visszatérítési igény megalapozottságát, illetve ezen igények összecszerúságát. A bizonyítási teher átfordulásával azonban a felperes mentesül az összecszerúság kizárólagos bizonyításának kötelezettsége alól azáltal, hogy valószínűsíti az alperes jogsértését, továbbá kártérítési igény esetén azt, hogy a jogsértés és a kár között okozati összefüggés áll fenn. A bíróság a bizonyítási teher megfordulásáról mérlegeléssel, pervezető végzéssel dönt⁵³.

⁴⁹ A bíróság az előzetes bizonyítást elrendelő határozat hatályon kívül helyezésére irányuló kérelem tárgyában soron kívül, legkésőbb a kérelem előterjesztésétől számított tizenöt napon belül határoz. Tpvt. 88. § (10) bekezdés

⁵⁰ Tpvt. 88. § (12) bekezdés

⁵¹ Tpvt. 88. § (6) bekezdés

⁵² Pp. 164. § (1) bekezdés

⁵³ A végzés ellen külön fellebbezésnek nincs helye, az az ítélet ellen előterjesztett fellebbezésben támadható meg.

1.3.5. Biztosítási intézkedés

A jogérvényesítés eredményességének fokozása céljából a jogalkotó lehetőséget biztosított jellegbitorlás esetén biztosítási intézkedés alkalmazására is. A biztosítási intézkedés célja, hogy a jogosult számára megkönnyítse a jogsértés folytán keletkezett követelése alapjául szolgáló bitorlói vagyon megőrzését.

A jogszabály alapján az érdekelt, amennyiben valószínűsítette, hogy a kártérítés, illetve a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítése iránti követelésének későbbi kielégítése veszélyben van – a polgári jogi igényeken felül –, biztosítási intézkedés elrendelését kérheti, továbbá a biztosítási intézkedés elrendelése céljából kérheti a jogsértő fél kötelezését banki, pénzügyi és kereskedelmi adatainak és iratainak közlésére, illetve bemutatására⁵⁴.

A biztosítási intézkedés alapvető szabályait a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) határozza meg, amely kimondja, hogy ha a követelés teljesítése érdekében a 13. § alapján még nem lehet végrehajtható okiratot kiállítani, a végrehajtást kérő azonban valószínűsítette, hogy a követelés későbbi kielégítése veszélyben van, a végrehajtást kérő kérelmére a bíróság biztosítási intézkedésként elrendeli a pénzkövetelés biztosítását, illetőleg meghatározott dolog zárlatát⁵⁵. A biztosítási intézkedés az ideiglenes intézkedésre vonatkozó feltételekkel rendelhető el, így a korábban a biztosítási intézkedésnél kifejtettek a jelen esetben is irányadóak.

1.4. Jellegbitorlás esetén támasztható igények

A Tpv. 86. § (2) és (3) bekezdéseiben a jogalkotó pontosan meghatározza, milyen igényeket támaszthat a jogosult a bitorlóval szemben. Az érvényesíthető igények nagyrészt teljes mértékben megfeleltethetők a Ptk.-ban meghatározott, a személyiségi jogok megsértése esetén támasztható igényeknek⁵⁶, azonban a jogalkotó további, speciálisan a jellegbitorlásból fakadó hátrányok kiküszöbölését szolgáló igényeket is megfogalmazott.

A kártérítési igény kivételével az összes igény objektív alapú, tehát vétlen jogsértés esetén is követelhető, a jogsértő tudatállapota, jó- vagy rosszhiszeműsége az elkövetés tekintetében nem értékelhető. Az igények

⁵⁴ Tpv. 88. § (5) bekezdés

⁵⁵ Vht. 185. §

⁵⁶ Ptk. 2:51. §

közül a jogosult választhat. Vannak igények, amelyek csupán a bitorlóval szemben érvényesíthetők, vannak olyanok, amelyek a bitorlásban közreműködőkkel szemben is, továbbá olyanok, amelyeket e személyeken túlmenően a bitorlással érintett áruk tulajdonosaival szemben is érvényesíteni lehet.

Az érdekelt a keresetben követelheti a jogsértés megtörténtének megállapítását⁵⁷, a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől, a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, valamint a jogsértéssel előállított vagy forgalmazott áruk jogsértő jellegétől való megfosztását, vagy – ha ez nem lehetséges – az előállításra szolgáló különleges eszközökkel egyetemben azok megsemmisítését. A jogosult követelheti továbbá, hogy a jogsértő – nyilatkozattal vagy más megfelelő módon – adjon elégtételt, és szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak, valamint a határozatnak a jogsértő költségére történő nyilvánosságra hozatalát⁵⁸. A felperesnek pontosan meg kell határoznia, hol, milyen terjedelemben és milyen formában kéri a nyilvánosságra hozatalt. A nyilvánosságra hozatal pontos módjáról a bíróság a szükségesség és arányosság követelményének figyelembe vételével dönt.

A felperes a polgári jog szabályai szerint kártérítést és – személyiségi joga megsértése esetén – sérelemdíjat követelhet, és kérheti a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését. A Ptk. szabályainak megfelelően a felperesnek kell bizonyítania a kár bekövetkeztét, az okozati összefüggést a jogsértő magatartás és a károsodás között, valamint a kár mértékét, míg a felróhatóság hiányát a jogsértőnek kell bizonyítania. A kártérítés mind vagyoni, mind nem vagyoni károk megtérítését magában foglalhatja. Vagyoni kárként jelentkezik tipikusan a jogsértés következtében elszenvedett forgalomcsökkenés, amelynek mértéke az árunak az előállítási és a forgalomba hozatali költségekkel csökkentett árbevétel alapulvételével a forgalomcsökkenésre tekintettel számolható ki. Nem vagyoni hátrányként a bitorlás folytán bekövetkező, a fogyasztó kedvező értékítéletének csökkenése is számításba jöhet.

A gazdagodás mértékének meghatározása során⁵⁹ a jogsértéssel összefüggésben elért teljes nettó árbevételből kell kiindulni, amiből levonhatók a ténylegesen felmerült és igazolt költségek. A gazdagodás

⁵⁷ A bitorlás megtörténtének bírósági megállapítása nem minősül a Pp. 123. §-ában írt megállapítási keresetnek.

⁵⁸ Nyilvánosságra hozatalon kell érteni különösen az országos napilapban, illetve az internet útján történő közzétételt.

⁵⁹ Az igényre nem alkalmazhatóak a Ptk. jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó rendelkezései.

visszatérítésére vonatkozó igény érvényesítésének nem akadály, hogy a felperest vagyoni hátrány nem érte, a jogkövetkezmény alkalmazásának kizárólag annyi a feltétele, hogy a jogtalan használattal összefüggésben a bitorló vagyonában kimutatható vagyoni előny keletkezzen.

A jogosult adatszolgáltatásra vonatkozó igényt is érvényesíthet⁶⁰. Ennek alapján követelheti, hogy a jogsértő szolgáltatson adatot a jogsértéssel érintett áruk előállításában, forgalmazásában résztvevőkről, valamint az ilyen áruk terjesztésére kialakított üzleti kapcsolatokról, továbbá követelheti a kizárólag vagy elsősorban a jogsértésre használt eszközök és anyagok, valamint a jogsértéssel érintett termékek lefoglalását, meghatározott személyeknek történő átadását, kereskedelmi forgalomból való visszahívását, onnan való végleges kivonását, illetve megsemmisítését. A forgalomból való kivonás és a visszahívás egymás alternatívái. A visszahívásra akkor kerülhet sor, ha akkor a terméket meg lehet fosztani jogsértő mivoltától⁶¹, ellenkező esetben a bíróság elrendelheti azok megsemmisítését. A forgalomból történő végleges kivonás következménye értelemszerűen a megsemmisítés vagy a karitatív célokra való felhasználás.

A jogszabály alapján a bíróság hatásköre a fentiekén túlmenően a Tptv. 78. § szerinti bírság kiszabására is kiterjed. A bírság speciális szankció a jellegbitorlási igények esetén, alkalmazása nem tekinthető tipikusnak. A bírság kiszabásának kereteit a törvény szabja meg⁶².

⁶⁰ A kért adatok körét a jogosultnak konkrétan meg kell határoznia.

⁶¹ Ezt követően a jogosult kérelme alapján vagy harmadik személynek kell átadni, vagy azok visszakerülnek a kereskedelmi forgalomba.

⁶² Tptv. 78. § (1b) A bírság összege legfeljebb a vállalkozás, illetve azon – a határozatban azonosított – vállalkozáscsoport a határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet, amelynek a bírsággal sújtott vállalkozás a tagja. A vállalkozások társulásával szemben kiszabott bírság összege legfeljebb a tagvállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet.

(2) A bírság legmagasabb összegének meghatározásakor a nettó árbevételt a határozat meghozatalát megelőző üzleti évre vonatkozó éves beszámoló vagy egyszerűsített éves beszámoló alapján kell meghatározni. Ha a vállalkozás működési ideje az adott évben egy évnél rövidebb, az adatokat éves szintre kell vetíteni. Ha a határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevételéről nem áll rendelkezésre hiteles adat, az utolsó hitelesen lezárt üzleti év nettó árbevétele az irányadó. Beszámolóval nem rendelkező, újonnan alapított vállalkozás esetében az eljárás megindításának évére vonatkozó üzleti tervet, ennek hiányában a vállalkozás által a vizsgáló, illetve az eljáró versenytanács felhívására közölt, a számvitelről szóló törvénynek a közbenső mérleg készítésére vonatkozó szabályai szerint az eljárás megindításának napjával mint fordulónappal kiszámított nettó árbevételt kell figyelembe venni. A nettó árbevétel számítására egyebekben megfelelően alkalmazni kell a 24. § (3) bekezdését és a 27. § (7) bekezdését.

(3) A bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a jogsértő magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a végső üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

2. Büntetőjogi következmények

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát érintő bűncselekményekről szóló XLII. fejezetében szabályozza a versenytárs utánzása tényállását⁶³. A Btk. 419. § (1) bekezdése alapján, aki a versenytárs hozzájárulása nélkül árut olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő⁶⁴, amelyről a versenytárs vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, vagy forgalomba hoz, ha más bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A bűncselekmény jogi tárgya a verseny tisztaságához fűződő társadalmi érdek, elkövetési tárgya az olyan áru⁶⁵, ami olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel bír, amelyről a versenytársat vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruját lehet felismerni, ennek megfelelően alkalmas a versenytárs árujával történő összetévesztésre⁶⁶.

A bűncselekmény immateriális bűncselekmény, vagyis nem eredménybűncselekmény, így az áru vonatkozásában elegendő annak megállapítása, hogy az az összetévesztésre objektíve alkalmas⁶⁷. A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki versenytársi pozícióban van⁶⁸.

A bűncselekmény elkövetése súlyosabban büntetendő, amennyiben jelentős mennyiségű vagy értékű⁶⁹ utánzott árura követik el⁷⁰, ugyanakkor

⁶³ A törvényi tényállás előzményének a korábban hatályos, 1978. évi IV. törvény 296. §-a szerinti áru hamis megjelölése tényállása tekinthető, amelyhez képest a hatályos Btk. jelentősen enyhébb elbírálást tesz lehetővé. A régi Btk. alapján, „aki árut – a versenytárs hozzájárulása nélkül – olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel állít elő, amelyről a versenytárs, illetve annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, vagy ilyen árut forgalomba hozatal céljából megszerez, tart, illetve forgalomba hoz, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű vagy értékű árura követik el.” A tényállásnak a hatályos Btk.-ban a versenytárs utánzása cím alatt történő szerepeltetése jobban kifejezi azt, hogy a bűncselekmény a versenytársat védi.

⁶⁴ A bűncselekmény megvalósulhat egy-egy jellegzetes tulajdonság hamisításával, de értelemszerűen úgy is, ha az elkövető többféle jellegzetességet is hamisít.

⁶⁵ A Btk. 421. § b) pontja értelmében árunak a termék, az ingatlan, a szolgáltatás és a vagyoni értékű jog tekinthető.

⁶⁶ Az összetéveszthetőség nem állapítható meg, ha a hamisítvány nagyon gyenge minőségű vagy a meghatározott jellegzetes tulajdonságok kivitelezése olyan silány, hogy fel sem merülhet az eredetiség látszata.

⁶⁷ Az, hogy a fogyasztó adott esetben tudja, hogy hamis terméket vásárol, nem akadályozza a bűncselekmény megállapításának.

⁶⁸ A versenytárs fogalma sem a Btk.-ban, sem a Tptv.-ben nem található meg, azonban belföldi székhelyű, azonos tevékenységet végző vállalkozások esetében a versenytársi minőség megállapítása általában kétségtelennek tekinthető. Külföldi székhelyű társaságok esetében az ugyanazon piacon fennálló érdekeltég képezi a vizsgálat tárgyát.

⁶⁹ A Btk. 459. § (6) bekezdés c) pontja alapján a törvény alkalmazásában az érték, a kár, valamint a vagyoni

a Btk. 462. § (2) bekezdés f) pontja alapján, amennyiben a versenytárs utánzását százezer forintot meg nem haladó értékre követik el, nem bűncselekmény, hanem szabálysértés valósul meg⁷¹.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el⁷², gondatlan alakzatát a törvény nem rendeli büntetni. A versenytárs utánzásának az áru előállításával és forgalomba hozatalával megvalósuló fordulata egyenes és eshetőleges szándékkal is elkövethető, az áru megszerzése és tartása azonban csak akkor ütközik a tényállásba, ha forgalomba hozatal céljából történik, így ez utóbbiak a célzatra tekintettel csak egyenes szándékkal követhetők el.

A bűncselekmény nem kíván meg megtévesztési szándékot, elég, ha az elkövető tudja, hogy az általa alkalmazott jelzés más termék megkülönböztető jegye, amelynek használata megtévesztheti a vevőt a termék származását illetően. A bűncselekmény megvalósulása szempontjából az sem követelmény, hogy fennálljon haszonszerzési célzat vagy vagyoni jellegű hátrányokozás⁷³.

A jogalkotó a versenytárs utánzásának törvényi tényállását a „*ha más bűncselekmény nem valósul meg*” fordulat alkalmazásával kiegészítő jelleggel állapította meg⁷⁴. Így tipikusan csalás, fogyasztók megtévesztése vagy rossz minőségű termék forgalomba hozatala vagy iparjogvédelmi jogok megsértése⁷⁵ nem valósul meg.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai az áru előállítása, forgalomba hozatal céljából történő megszerzése, tartása és forgalomba hozatala. Az előállítás az a folyamat, aminek közvetlen eredményeképpen a megtévesztő tulajdonsággal bíró áru létrejön. Az áru forgalomba hozatal céljából történő megszerzése az áru sorsa feletti rendelkezési lehetőség

hátrány ötmillió-egy és ötvenmillió forint között tekinthető jelentősnek.

⁷⁰ A 419. § (2) bekezdésének értelmében a büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű vagy értékű utánzott árura követik el.

⁷¹ A bűncselekmény értékhatárának megállapítása során az elkövetési tárgy értékét kell alapul venni, nem a versenytárs árujának az értékét, vagyis amennyit a bitorolt megjelöléssel ellátott valódi áru érne.

⁷² Az elkövető tudatának át kell fognia azt, hogy az adott áru a versenytárs árujával összetéveszthető, a versenytárs beleegyezésének hiányát, valamint a szándékosságnak értelemszerűen ki kell terjednie a megfelelő elkövetési magatartások tanúsítására.

⁷³ Ellentétben a Btk. 388. §-ában szabályozott iparjogvédelmi jogok megsértése bűncselekménnyel, amely esetben a vagyoni hátrány okozása tényállási elem.

⁷⁴ Korábban a gyakorlatban vitatott kérdés volt az áru hamis megjelölésének és az iparjogvédelmi jogok megsértésének elhatárolása.

⁷⁵ A Btk. 388. §-a szerinti iparjogvédelmi jogok megsértésének bűncselekménye a törvény, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés vagy európai uniós jogi aktus alapján fennálló iparjogvédelmi oltalom alatt álló áruval történő visszaélést rendeli büntetni, amennyiben az iparvédelmi oltalomból eredő jog megsértésével vagyoni hátrányt is okoznak. Mindezek alapján a versenytárs utánzását oltalom alatt nem álló vagy vagyoni hátrányt nem okozó utánzás esetén lehet megállapítani. A büntetőjog a cselekmény tárgyi súlyának meghatározásakor figyelemmel van arra, hogy az adott jellegzetesség oltalom alatt áll, és az ezt sértő cselekményeket súlyosabbnak ítéli meg. Ez az eltérő tárgyi súly nyilvánul meg a büntetési tételekben is.

megteremtését jelenti, míg forgalomba hozatal alatt minden olyan magatartást érteni kell, amikor az áru kikerül a gyártó kizárólagos rendelkezése alól. Tartásról akkor beszélhetünk, ha a megtevesztő tulajdonsággal bíró áru még nem jelent meg a kereskedelmi forgalomban. Valamennyi elkövetési magatartás közös jellemzője, hogy azok kifejtése engedély, vagyis a versenytárs hozzájárulásának hiányában történik⁷⁶.

A fentebb kifejtettek alapján megállapítható, hogy a jogalkotó a jellegbitorlás büntetőjogi következményeinek meghatározása során a jellegbitorlással nagymértékben megegyező tényállást alkotott. A két tényállás azonban nem teljesen fedi egymást, a tényállások között több ponton is lényeges eltérés tapasztalható.

Az egyik legszembetűnőbb különbség, hogy ameddig a versenytárs utánzása bűncselekményének megvalósulásához a jogalkotó az elkövető tudati oldaláról egyenes vagy eshetőleges szándékot kíván meg, a versenyjogi tényállás objektív, vagyis a jellegbitorlás elkövetése nem függ attól, hogy az elkövető tudatilag hogyan viszonyul saját jogsértő magatartásához.

A jogalkotó azáltal, hogy a bűncselekmény tárgyaként olyan árut jelöl meg, amelyről a versenytárs vagy annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető fel, a versenyjogi tényálláshoz képest többletkövetelményt állapít meg a versenytárs árujával szemben. A jellegbitorláshoz ugyanis nem szükséges, hogy a versenytárs által előállított áru önmagában jellegzetes tulajdonsággal bírjon, elegendő az, hogy azt a jogosult jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel látta el. Mindezek alapján megállapítható, hogy a büntetőjogi védelem a tömegtermékekre nem terjed ki.

További különbség a két tényállás között, hogy különböznek az elkövetési magatartások. A büntetőjogi tényállás büntetni rendeli a forgalomba hozatal előkészületi cselekményeit, az áru forgalomba hozatal céljából történő megszerzését és tartását. Annak ellenére azonban, hogy a versenyjogi tényállás elkövetési magatartásaként a reklámozás is feltüntetésre került, a reklámozás mint elkövetési magatartás a büntetőjogi tényállásból hiányzik.

⁷⁶ A versenytárs hozzájárulásának hiánya objektív tényállási elem, amit a szándékosságnak is át kell fogni, és amit a büntetőeljárásban is bizonyítani kell.

IV. Az összehasonlító reklám – avagy a versenyjogi védelem korlátja

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, valamint a Gazdasági Versenyhivatal eljárásaival összefüggő egyes törvényi rendelkezések módosításáról szóló 2013. évi CCI. törvény a szabályozás átláthatósága, valamint az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében 2014. július 1. napjától kezdődő hatállyal módosította a Tpv-t. A módosítás – a 2006/114/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikk d) és f)-h) pontja átültetésének pontatlanságait korigálta⁷⁷. Továbbá az irányelv 4. cikk b), c) és e) pontjának megfelelően a szabályozást némileg pontosítva beépítette Tpv-t-be a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.) megtévesztő és jogellenes összehasonlító reklám tilalmára vonatkozó rendelkezéseit⁷⁸, valamint a versenyhatóság, illetve a bíróság ezekkel összefüggő eljárásainak szabályait⁷⁹. A jogszabály a Tpv-t az összehasonlító reklámra vonatkozó, új 6/A. §-sal egészítette ki, továbbá ezzel összefüggésben módosította a Tpv-t. 10. §-át⁸⁰.

A jogszabályi rendelkezés alapján tilos valamely áru⁸¹ értékesítésének vagy más módon történő igénybevételenek előmozdítására, vagy e céllal összefüggésben a vállalkozás nevének, megjelölésének, tevékenységének népszerűsítésére vagy áru, árujelző ismertségének növelésére irányuló olyan közlés, tájékoztatás, amely közvetve vagy közvetlenül felismerhetővé teszi a vállalkozás versenytársát, vagy a versenytárs által előállított, forgalmazott vagy bemutatott, a bemutatott áruval azonos vagy ahhoz hasonló rendeltetésű árut, ha az

a) versenytárs vagy annak neve, áruja, árujelzője vagy egyéb

⁷⁷ A közösségi jog teljeskörűen harmonizálja az összehasonlító reklám megengedhetőségének követelményeit, a tagállamok nem állapíthatnak meg további feltételeket.

⁷⁸ Amennyiben az 1984. évi és az 1990. évi versenytörvények által szabályozott megtévesztő áruösszehasonlítást az összehasonlító reklám előzményeként fogjuk fel, úgy tekinthetjük, hogy a 2013. évi CCI. törvény visszahelyezte a Grt.-ből az összehasonlító reklámra vonatkozó szabályokat a Tpv-t-be.

⁷⁹ A törvény általános indoklása szerint: „[A]z átmenet révén elkerülhetővé válnak a két törvény közötti hivatkozások, és egyszerűbbé válik a jogalkalmazás a tekintetben, hogy a nem a szűken vett fogyasztók (azaz az önálló foglalkozásukkal vagy gazdasági tevékenységükkel összefüggő célok érdekében eljáró, ún. laikus természetes személyek) felé irányuló reklámok, egyéb üzleti gyakorlatok együtt, egységes szabályrendszer keretében ítéltetők meg - a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) szabályozási logikájához igazodva -, a Tpv-t. jelenlegi 8/A. §-ában foglalt utaló szabállyal létrehozott mesterséges, a gyakorlatban igen nehéz elhatárolási kérdésekhez vezető megoldás helyett.”

⁸⁰ A Tpv-t. módosítása e tekintetben pusztán kodifikációs természetű, érdemi változást nem eredményez.

⁸¹ Az áru, mint összefoglaló megjelölés magában foglalja a terméket, a szolgáltatást, a dolog módjára hasznosítható természeti erőt, az ingatlant, az értékpapírt, a pénzügyi eszközt vagy a vagyoni értékű jogot. (Tpv-t. 6/A. § (1) bekezdés)

megjelölése jó hírnevéből adódó tisztességtelen előnyszerzésre vezethet,

b) versenytárs vagy annak neve, áruja, árujelzője vagy egyéb megjelölése jó hírnevét sértheti,

c) az árut valamely védjeggyel vagy egyéb védett megjelöléssel ellátott más áru utánzataként vagy másolataként mutatja be, vagy

d) arra vezethet, hogy a piaci szereplők a vállalkozást versenytársával, illetve a vállalkozás nevét, áruját, árujelzőjét vagy egyéb megjelölését a versenytárséval összetéveszthessék.

Az olyan piaci önszabályozás keretében létrehozott megállapodás vagy szabályegyüttes, amely valamely kereskedelmi gyakorlat vagy tevékenységi ágazat vonatkozásában követendő magatartási szabályokat határoz meg azon vállalkozások számára, amelyek ezt magukra nézve kötelezőnek ismerik el (a továbbiakban: magatartási kódex), nem ösztönözhet az (1) bekezdésbe ütköző magatartásra. E rendelkezés megsértéséért a magatartási kódex kidolgozója, valamint az is felel, akinek a magatartási kódex szerint feladata a kódex felülvizsgálata, illetve betartásának ellenőrzése.

A 10. § alapján az összehasonlító reklámban

a) kizárólag azonos rendeltetésű vagy azonos szükségleteket kielégítő áruk hasonlíthatók össze,

b) az összehasonlításnak az áruk lényeges, meghatározó, jellemző és ellenőrizhető tulajdonságára kell vonatkoznia, és – ha az ár is az összehasonlítás tárgyát képezi, akkor e vonatkozásban is – tárgyilagosnak kell lennie,

c) eredetmegjelöléssel rendelkező termékek összehasonlítása kizárólag azonos eredetmegjelölésű termékekre vonatkozhat.

Az összehasonlító reklám lényege, hogy a reklámozó nem áll meg a saját terméke vagy szolgáltatása bemutatásánál, hanem egyúttal a versenytárs termékére, szolgáltatására is utal valamilyen módon annak érdekében, hogy a saját kínálata vélt vagy valós előnyeinek (jobb, olcsóbb) kiemelése folytán a potenciális fogyasztók – időt és fáradságot megspórolva – minden további vizsgálat nélkül a reklámozott terméket válasszák.

Az összehasonlító reklám tehát szükségképpen magában foglalja a versenytársra, illetve annak árujára történő utalást, amelynek során a reklámozó a reklámban bemutatja a versenytárs áruját, használja a versenytárs azonosítása céljából annak védjegyét, kereskedelmi nevét. Versenytárs védjegyének, kereskedelmi nevének vagy egyéb megkülönböztető jelzéseinek használata azonban nem jelenti a

versenytárs kizárólagos jogának megsértését, ha a reklám megfelel a jogszabályban foglalt feltételeknek, mivel ez esetben a célja csupán a különbségtétel, a különbségek tárgyilagos kiemelése. Az összehasonlító reklám tehát a versenyjogi oltalom korlátja, hiszen a jogosult a reklámozóval szemben nem léphet fel engedély nélküli, bitorló használatra hivatkozással. Ezen jogszabályi felhatalmazás azonban nem jelenti a reklámozás során a hivatkozott megjelölések korlátlan használatát, a használat mértékét a szükségesség és az arányosság határozza meg.

A fentiekből jól láthatóan az összehasonlító reklám érinti egyfelől azon versenytársak érdekeit, akik az összehasonlítást „elszenvedik”, másfelől a reklám címzettjeként a fogyasztókat, akik az összehasonlító reklám esetleges manipulatív jellegével szemben védelemre szorulnak. A versenytársak és a fogyasztók védelmének szükségessége mellett ugyanakkor az összehasonlító reklám előmozdítja a piac átláthatóságát, segíti a fogyasztó számára a tárgyilagos egybevetést, ezáltal élénkíti a versenyt. Mindezek alapján a jogi szabályozás elsődleges feladata az, hogy a versenytársak, a fogyasztók és a köz érdekeinek konfliktusában a különböző, egymással szemben álló érdekeket összeegyeztetve meghatározza a reklámcélú összehasonlítások megengedhető kereteit. A hatályos jogszabályok alapján a megengedhetőség meghatározása negatív (tilalmi rendelkezések) és pozitív feltételek (kifejezett tartalmi elvárások) megállapításával történik.⁸²

A Tpv. 6/A. §-a a szabály tárgyi hatályának, az összehasonlító reklám definíciójának meghatározását követően csak tilalmakat tartalmaz⁸³, szemben a korábban hatályos rendelkezésekkel, amelyek uniós mintára⁸⁴ a jogszerű összehasonlító reklám feltételeit rögzítették. Ezzel a személtváltással a hatályos rendelkezések nem azt sugallják, hogy az összehasonlító reklám általában megengedett, hanem azt hangsúlyozzák, hogy az összehasonlító reklámoknak egy része tilos. Ez azért jelent problémát, mert a jogi szabályozás célja a tárgyszerű összehasonlító reklám lehetővé tétele volt a fogyasztók jobb informálása, a verseny fokozása és a gazdaság élénkítése érdekében.

⁸² A Tpv. elszakítja egymástól az összehasonlító reklám tiltott (Tpv. 6/A. §) és megengedett (Tpv. 10. §) eseteit. A tilalomként megfogalmazott negatív követelmények a versenytársnak nyújtanak védelmet a tisztességtelen piaci magatartással szemben, pozitív követelmények a fogyasztók érdekeit biztosítják.

⁸³ A tilalmak lényegében azonosak a reklámtörvényben rögzített esetekkel.

⁸⁴ A közösségi jogban az összehasonlító reklám átfogó szabályozását a 97/55/EK irányelv vezette be, majd a szabályozást később a megtevesztő és összehasonlító reklámról szóló 2006/114/EK irányelvben (Reklámirányelv) foglalták egységes szerkezetbe. Az irányelvek szemléletének kiindulópontja a magyar szabályozás személtével szemben az, hogy az összehasonlító reklám, figyelemmel arra, hogy azt a verseny előmozdítása érdekében szükségesnek tartották, általában megengedett, az összehasonlító reklámmal kapcsolatban megkövetelt feltételeket pedig úgy kell értelmezni, ahogyan az a reklám vonatkozásában a legkedvezőbb.

A jogszabály alapján az összehasonlító reklám a valamely áru értékesítésének vagy más módon történő igénybevételének előmozdítására, vagy e céllal összefüggésben a vállalkozás nevének, megjelölésének, tevékenységének népszerűsítésére vagy áru, árujelző ismertségének növelésére irányuló olyan közlés, tájékoztatás, amely közvetve vagy közvetlenül felismerhetővé teszi a vállalkozás versenytársát vagy a versenytárs által előállított, forgalmazott vagy bemutatott, a bemutatott áruval azonos vagy ahhoz hasonló rendeltetésű árut.

Ahhoz, hogy összehasonlító reklámról beszélhessünk, tehát két feltételnek kell teljesülnie. Egyrészt a közlés vagy tájékoztatás meghatározott, a jogszabályban rögzített céllal történik⁸⁵, másrészt a reklámban egyértelműen felismerhető legyen egy másik vállalkozás vagy egy másik áru. A jogszabály nem követeli meg, hogy a felismerhetővé tétel közvetlenül – különösen a cégnév vagy a terméknév feltüntetésével – történjen. Elegendő, ha a reklámozó közvetve, olyan módon teszi a versenytársat, vagy annak áruját felismerhetővé, hogy a reklámban megjeleníti azok olyan jellegzetességeit, amelyről fel szokták ismerni.

Az összehasonlító reklámmal kapcsolatban a jogalkotó négy tilalmi követelményt fogalmazott meg. Amennyiben az összehasonlító reklám bármely tilalomba beleütközik, a versenytárs a reklámozást megtilthatja, és érvényesítheti a jogsértővel szemben a bitorlás jogkövetkezményeit.

a) Az összehasonlító reklám nem vezethet a versenytárs vagy annak neve, áruja, árujelzője vagy egyéb megjelölése jó hírnevéből adódó tisztességtelen előnyszerzésre.

Az összehasonlító reklám nem csupán azt hivatott hangsúlyozni, hogy a reklámozó terméke, szolgáltatása valamilyen szempontból előnyösebb, mint a versenytársé, hanem azt is kommunikálhatja, hogy azzal azonos minőségű⁸⁶. Az ilyen jellegű reklámok esetén a versenyjogi védelem célja annak megakadályozása, hogy a reklámozó idegen tollakkal ékeskedjen. Amennyiben ugyanis a versenytársra történő hivatkozás a címzettek körében olyan asszociációt alakít ki, hogy a versenytárs árujának jó hírnevét a reklámozóhoz kapcsolják, tisztességtelen előnyszerzésre kerül sor.⁸⁷

⁸⁵ Azzal azonban, hogy a jogalkotó az összehasonlító reklám közreadásának célját is a definíció részévé tette, olyan körülményeket emelt be a definícióba, amelyek megállapításához a reklámozó szándékát kellene feltárni, ami objektív módon többnyire nem bizonyítható. Már az 1990. évi versenytörvényben is tévútnak bizonyult az, hogy a a tilalomba beépítették „az áru kelendőségének fokozása érdekében” fordulatot, amit az 1996. évi versenytörvényben nem is tartottak fenn.

⁸⁶ Ezt nevezzük támaszkodó összehasonlító reklámnak.

⁸⁷ A jó hírnév kihasználására tipikus példa, ha valamely ismeretlen gyártó a termékét közismert luxuscikkkel egyenértékűként reklámozza, és ilyen módon a versenytárs árujának közismertségét kihasználva a piacra történő

b) Az összehasonlító reklám nem sértheti versenytárs vagy annak neve, áruja, árujelzője vagy egyéb megjelölése jó hírnevét.

Az összehasonlító reklám során alkalmazott összehasonlítás szükségszerűen valamilyen szempontból előnyösebbnek mutatja be a reklámozó termékét, szolgáltatását, mint a versenytársét. Ahhoz azonban, hogy a reklám a jogszerűség határain belül maradjon, biztosítani kell, hogy a negatív értékítélet ne haladja meg az objektív összehasonlítás szükségességét. Amennyiben a kritika túlmegy az összehasonlítás funkcióján, és a reklám mondanivalója a versenytársra, illetve annak termékére nézve rosszalló, lekicsinylő, becsmérlő, vagy nem a tárgyhoz tartozó, az összehasonlító reklám nem megengedhető.⁸⁸ A reklámozó még abban az esetben sem keltheti rossz hírét a versenytársnak, nem sértheti, alázhatja meg, ha igazolni is tudja, hogy ő a jobb.

c) Az összehasonlító reklám nem mutathatja be az árut valamely védjeggyel vagy egyéb védett megjelöléssel ellátott más áru utánzataként vagy másolataként.⁸⁹ A tiltott utánzás megállapíthatóságának előfeltétele, hogy az összehasonlítás alapjául szolgáló áru olyan jellegzetességgel rendelkezzen, amely versenyjogi (iparjogvédelmi) oltalomban részesül.

d) Az összehasonlító reklám nem vezethet arra, hogy a piaci szereplők a vállalkozást versenytársával, illetve a vállalkozás nevét, áruját, árujelzőjét vagy egyéb megjelölését a versenytársával összetéveszthessék.

A Tpv. 10. §-a az összehasonlító reklámmal szembeni pozitív feltételeket rögzíti. A jogalkotó egyrészt meghatározta azt, hogy mi képezheti összehasonlítás tárgyát, másrészt azt, hogy milyennek kell lennie az összehasonlításnak.

a) Az összehasonlító reklámban kizárólag azonos rendeltetésű vagy azonos szükségleteket kielégítő áruk hasonlíthatók össze. Az összehasonlító reklámnak olyan termékpárokat szabad összehasonlítania, amely termékpárok a célközönség számára a helyettesíthetőség megfelelően magas fokát képviselik. A Tpv. 14. § (2) bekezdése alapján helyettesíthetőségről akkor beszélhetünk, ha az áru – a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel – a másik árut ésszerűen helyettesíteni képes.

belépés érdekében az áruját ezen ismert márkával hozza kapcsolatba.

⁸⁸ A bíróság tisztességtelennek minősítette azt az összehasonlító reklámot, amelyben két azonos hatóanyagot tartalmazó gyógyszerkészítmény esetében a reklámozó a saját gyógyszerét kipróbált, míg a versenytársét kipróbálatlan terméként tüntette fel a "Járt utat - járatlanért" közmondás alkalmazásával. (BDT 2002.712.)

⁸⁹ Grtv. 13. § (1) bekezdés d) pontja még kifejezetten utalt a Tpv. 6. §-ára, amikor kimondta, hogy az összehasonlító reklám nem sértheti más vállalkozás áruja, illetve annak a Tpv. 6. §-ában rögzített jellemzői utánzásának tilalmát.

b) Az összehasonlításnak az áruk lényeges, meghatározó, jellemző és ellenőrizhető tulajdonságára kell vonatkoznia, és – ha az ár is az összehasonlítás tárgyát képezi, akkor e vonatkozásban is – tárgyilagosságnak kell lennie. Ez a rendelkezés pontosan meghatározza, hogy az összehasonlítás tárgyát képező tulajdonsággal szemben milyen követelményeket (lényeges, meghatározó, jellemző és ellenőrizhető) kell támasztani. Ahhoz azonban, hogy az összehasonlító reklám megengedhető legyen, nem elegendő csupán ezeknek a követelményeknek eleget tenni, az is szükséges, hogy e tulajdonságok összehasonlítása tárgyilagossággal, objektíven történjen⁹⁰. A szubjektív ízlés vagy preferencia ebben a körben nem juthat szerephez. A reklámozóknak tudniuk kell bizonyítani a reklámokban tett ígéretek, állítások valóságtartalmát. Az összehasonlító állításokat egyértelműen, az ellenőrizhetőség érdekében kutatási adatokkal is alá kell tudni támasztani.

c) A jogalkotó megköveteli továbbá, hogy eredetmegjelöléssel rendelkező termékek összehasonlítása kizárólag azonos eredetmegjelölésű termékekre vonatkozhat.

V. Összegzés

A jelen dolgozat célja az volt, hogy átfogóan bemutassa a jellegbitorlást mint a hazai piacon jelen lévő termékek, illetve szolgáltatások jellegzetes megjelenési formáinak valamely versenytárs által történő jogosulatlan átvételével szembeni védelmét szolgáló tényállást.

A jellegbitorlásnak a rendszertani, a tisztességtelen verseny elleni jogban történő elhelyezése, a tényállás egyes elemeinek, az elkövetési magatartásoknak a gazdag bírói gyakorlatra épülő részletes elemzését követően foglalkoztam a jellegbitorlásnak mind a polgári jogi, mind a büntető jogi jogkövetkezményeivel. A 2014. július 1. napjától kezdődően a Tpv-t.-be visszahelyezett összehasonlító reklámra vonatkozó rendelkezések vizsgálatával a jellegbitorláson keresztül megvalósuló versenyjogi oltalom teljeskörűen feldolgozást nyert, csupán a védjegyoltalom és a jellegbitorlás útján megvalósuló versenyjogi védelem közötti kapcsolat maradt feltérképezetlenül – a terjedelmi korlátokra tekintettel.

Az elvégzett elemzés alapján következtetésként azt lehet levonni, hogy a jellegbitorlás tényállása megalkotása óta alapjaiban nem változott. A

⁹⁰ Nem megengedhető az olyan távközlési szolgáltatásokra vonatkozó összehasonlító reklám, amely elhallgatja, hogy a versenytárs nem követel meg hűségnyilatkozatot, vagy amikor a versenytárs esetén csak a (névleges) le- és feltöltési sebesség szerepel, a garantált érték nem, pedig a versenytárs garantált értékei kedvezőbbek.

jogkövetkezmények napjainkra letisztultak, a büntetőjogi jogkövetkezmények kikerültek a Tpvt.-ből, azok önálló tényállás formájában a Btk.-ban nyertek elhelyezést. A bírói gyakorlat kimunkálta azokat a jogalkalmazást segítő elveket és követelményeket, amelyek mentén a jellegbitorlás megítélhető. Az egyetlen terület, ahol érdemi változás remélhető, az összehasonlító reklámra vonatkozó joganyag, amely bár eurokonformnak tekinthető, de a szabályozásban Magyarországon még jelenleg is vannak eltérések.

Felhasznált irodalom

BOYTHA Györgyné – TÓTH Tihamér: Versenyjog. PPKE Jog és Államtudományi Kar, Budapest 2010.

DARÁZS Lénárd: „Jellegbitorlás” a tisztességtelen verseny elleni jogban *Gazdaság és Jog* 2007. 11. szám 19-23.

DARÁZS Lénárd: Generálklauzula a tisztességtelen verseny elleni jogban. *Gazdaság és Jog* 2010. 3. szám, 18-21.

FALUDI Gábor – LUKÁCSI Péter (szerk.): A védjegy törvény magyarázata. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2014.

HEGEDŰS István – JUHÁSZ Zsuzsanna – KARSAI Krisztina – KATONA Tibor – MEZŐLAKI Erik – SZOMORA Zsolt – TÖRŐ Sándor: Kommentár Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. C. Törvényhez. Complex Kiadó Kft., Budapest 2013.

JUHÁSZ Miklós – RUSZTHINÉ JUHÁSZ Dorina – TÓTH András (szerk.): Kommentár a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényhez. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2014.

MISKOLCZI BODNÁR Péter: Jogszabálykeringő – az összehasonlító reklám hazai szabályozásának állomásai. In: Tanulmányok a 65 éves Lenkovics Barnabás tiszteletére (szerk.: KESERŰ Barna Arnold, KŐHIDI Ákos), Eötvös József Könyv-és Lapkiadó Bt. – Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kara, Győr 2015. 326-347.

VIDA Sándor: Jellegbitorlás a német jogban. *Jogtudományi Közlöny* 2009. 4. szám, 153-159.

The complex judgement of passing off in Hungarian law

Summary

The aim of this publication is to provide a comprehensive introduction of passing off as the fact pattern serving the protection of characteristic products and services present on Hungarian market from the illegal usage of any typical attributes by any market competitor. Apart from the detailed analysis of the followings: the placement of passing off in the taxonomy of law against unfair competition, the particular elements of the fact pattern, the committing behaviors regarding the board judicial practice, the legal consequences in civil law and in criminal law are introduced too. In this publication the fact pattern related to comparative advertising are also examined to be able to fully overview the competition law protection delivered through passing off.